

MIGUEL IBARZ ROCA

Per Andreu Coso

*París 1956, amb Glòria Serraclara
Foto: Publicacions de Miguel Ángel Ibarz.*



Miguel Ibarz Roca

(Mequinensa, 30 de novembre de 1920 - Barcelona 5 de gener de 1987)

Aquest any 2020 en fa cent del naixement del pintor mequinensà Miguel Ibarz, artista plàstic que va fer de la pintura la seua professió. Pintor, ceramista, gravador, mosaïcista a cavall entre l'abstracció i la figuració, entre el fauisme i el cubisme, inspirats i perfeccionats en llargues estades a París on va rebre les influències de pintors com ara Cézanne i Picasso. Al llarg de la seua llarga trajectòria professional va exposar la seua obra en importants galeries tant d'Espanya com de l'estranger i va ser premiat en múltiples ocasions.⁽¹⁾

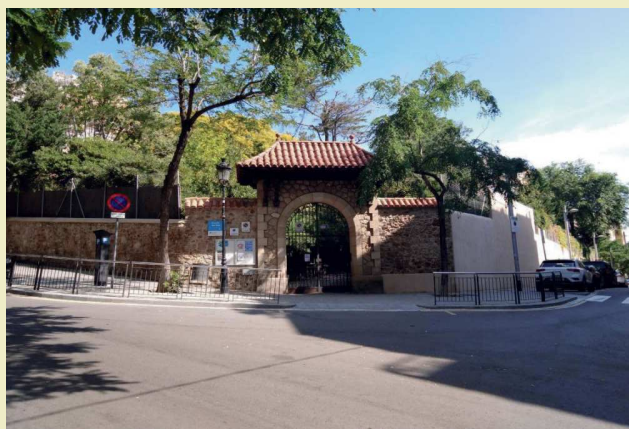
Miguel Ibarz va nàixer a Mequinensa el 30 de novembre de 1920, fill de Miguel Ibarz Sagarra i de Maria Roca Borbón, veïns del carrer Sepulcro, 39. Els seus iaïos paterns van ser Miguel Ibarz Montull i Manuela Sagarra Vives i els materns Gregorio Roca Cuchí i Francisca Borbón Arbiol.

Miguel encara no tenia 3 anys quan la seua família es traslladà a Barcelona; eren temps de crisi a la conca minera de Mequinensa i molts mequinensans emigraven a Barcelona, ja que s'estava preparant l'Exposició Internacional que es tenia de celebrar entre maig de 1929 i gener de 1930 i les obres prèvies preparatòries d'aquell esdeveniment van atraure molts treballadors i la família Ibarz Roca, molt probablement, va ser una d'elles.

Miguel Ibarz, des de molt petit va demostrar molta inclinació i facilitat pel dibuix i la seua

mare li havia de guardar tota mena de paper, fins i tot les paperines de les botigues de comestibles, per tal de satisfer l'afany per dibuixar a tota hora del seu fill.

Miguel, va estudiar a l'Escola del Mar de Barcelona, una escola molt avançada en el seu temps, situada a tocar de la platja de la Barceloneta, on els alumnes feien múltiples activitats a l'aire lliure en contacte amb el sol i la naturalesa, entre elles el dibuix i la pintura, que tant li agradaven al petit Miguel. Durant la Guerra Civil espanyola aquesta escola va ser bombardejada i l'edifici de fusta de melis, construït per l'arquitecte noucentista Josep Goday i Casals, s'incendià, quedant totalment destruït. Després de varis intents per trobar-li una nova ubicació, finalment és al carrer Gènova, al barri del Guinardó, on s'edificarà l'edifici nou. I els antics alumnes Miquel Ibarz, Joan Llongueres i Jaume Bellmunt, realitzaren a l'any 1947 unes pintures murals per a donar un caire més personal i estètic al recinte. Els llocs triats foren la Sala de Música, la Biblioteca i el Menjador. I per fi, el dia 26 de novembre de 1948, deu anys després de la seva destrucció, l'Escola del Mar és inaugurada oficialment per Josep M. Albert, Baró de Terrades, alcalde de Barcelona acompanyat de diferents autoritats del moment.



Escola del Mar al Guinardó

Als 14 anys, Miguel Ibarz, entra a treballar en un despatx d'una empresa tèxtil, però l'afició per la pintura era tal que treu hores de la feina, d'amagat dels pares, per poder assistir a classes de pintura. Però arribada la guerra Civil Espanyola, és allistat i forma part de la denominada "lleua del biberó", exercint de telegrafista al bàndol republicà. Acabada la contesa s'exilia a França durant un curt període de temps. La mort del pare durant la guerra deguda a una malaltia, la derrota, l'exili i les penúries econòmiques, deixen al jove Miguel amb una situació força complicada, però res el pot desviar de la seua decidida i ferma vocació i, de seguida, torna a agafar els

pinzells amb la mateixa convicció i il·lusió d'abans. Inicia estudis a l'Escola de Belles Art i al FAD (Foment d'Arts Decoratives) i *"s'introdueix al cercle d'artistes caracteritzats per un avant-guardisme incipient i una bohèmia entre conreada i obligada alhora. Fa amistat amb altres artistes que optaran per una modernitat de tall expressionista i figuratiu con Josep Maria Garcia-Llort, Jordi Mercadé, Jordi Muxart... Les tertúlies, com la del Restaurant Glacier, a la Plaça Reial de Barcelona, permetien trobar l'escalf i l'estímul necessaris"*.⁽²⁾



Mequinensa, 1947 - Oli sobre tela

La primera exposició de la qual tenim notícia és una de col·lectiva a Igualada l'any 1946. Un any després, el 1947, Miguel Ibarz pinta una obra magnífica on recrea les cases i el paisatge de Mequinensa. Aquesta obra, amb tota probabilitat, va ser pintada de memòria, ja que ell no era un pintor de cavallet, sinó d'estudi. Els pobles i paisatges de la seua vida, Mequinensa, Eivissa, Sant Pol de Mar, Cadaqués, etc., els pinta sempre al seu estudi de casa a partir de records i sensacions que té d'ells. Hi ha qui hi veu una vinculació entre la seua població natal, l'antiga Mequinensa, amb les cases amuntegades i la serra coronada pel castell, i posteriors reproduccions que va realitzar de pobles de mar.

Entre l'any 1948 i el 1949 fa una estada llarga a Mequinensa contractat per mossèn Josep per tal que pintés els murals de l'altar major de l'església de Nostra Senyora de l'Asunción del Poble Vell, dels que avui en dia només en queden uns fragments exposats a la Sala de Plens de l'Ajuntament de Mequinensa. El pintor Josep Nicolau, a les seues memòries inèdites, ens ho explica així:

"En el año 1947, [...] mosén Josep decidió encargar para la iglesia de Mequinenza una obra de arte a Miguel Ibarz, artista pintor nacido en Mequinenza en 1920. Este vino desde Barcelona, donde residía con su madre, para recibir con mucha

ilusión el encargo de pintar dos murales en las paredes laterales del altar mayor y los cuatro lados de la puerta de la sacristía. -parte de esta obra se conserva en el Salón de Plenos del Ayuntamiento de Mequinenza.

El coste del trabajo ascendía a 15.000 pesetas y el acuerdo entre el párroco y el pintor se hizo de palabra, con un adelanto para comprar material.

Miguel Ibarz se alojó en casa de su tía Mercedes, la de la carnicería Ángel, en la calle Mayor, que era hermana de su madre. Allí comió y durmió durante los tres años (sic) que duró el trabajo pictórico. Las triquiñuelas entre el artista y el cura fueron continuas. Uno pedía dinero y el otro pagaba poco porque la obra iba muy despacio. Miguel preparaba los esbozos de su obra dibujando sobre grandes papeles en el suelo del almacén de almendras de Alberto Murillo. [...]

Miguel dibujaba muy aprisa con gruesos lápices y carbones. Después con unas cuerdas y con mucho cuidado hacía levantar estos enormes papeles para observarlos y rectificar esbozos y perspectivas. Desde la calle la Barca, con mis amigos, observábamos muy callados. [...]

Miguel se unió a la peña del "Tauló" que estaba compuesta de jóvenes ricos propietarios de minas que había sobrevivido a la fatal Guerra Civil. Para ellos todos los días eran fiesta.



Mequinensa, 17 de setembre de 1949. D'esquerra a dreta: Miguel Ibarz amb camisa clara i corbata fosca, José Domingo 'Selleta', Víctor Jové i José Landa

Mientras tanto su trabajo en la iglesia iba muy despacio. Las paredes del altar mayor llenas de andamios, por el suelo rollos de arpillera, papeles y colas y el artista varios días sin aparecer por allí.

Un día mosén Josep, desesperado, fue en su búsqueda. Primero fue a casa de la tía Mercedes

por si estaba enfermo, después directamente al bar del Casino. Allí estaba, con sus amigos. Miguel recibió al mosén con mucha solemnidad y le dijo: "Padre, no puedo trabajar porque no estoy inspirado". El cura, sin saber que decirle se marchó del Casino cabizbajo y sin decir ni media palabra.

Mosén Josep aguantó los andamios y su paciencia como pudo. Miguel terminó su obra y el cura le pagó, dejando pendiente 500 pesetas. [...]

Años después, el 1979, acompañado del pintor Santiago Estruga, fui a ver una exposición suya a la Galería Joan Gaspar de Barcelona y aproveché para saludarle y para comentarle que los tubos de pintura vacíos que el tiraba en el suelo mientras pintaba las paredes de la iglesia de Mequinenza yo los recogía y pinté mis dos primeras obras. En 1981 expuse mi obra en la galería Grifé & Escoda de Barcelona y Miguel vino a saludarme y nos hicimos unas fotos juntos.

Mosén Josep en 1948, tal vez para pagar parte de lo acordado con el pintor montó una tómbola, con mucha luz y premios que fue un éxito total, pero la distribución de los premios resultó polémica. En los corrillos se decía que salían al gusto de la casera señora Francisca. También para ir pagando al artista se le vendió a un chatarro de Lleida dos enormes cañones que teníamos a Mequinenza desde 1810 durante la guerra del francés.

Los dos restos de la obra de la iglesia del pueblo viejo y que como he dicho están en la sala de plenos del Ayuntamiento, los recogí yo de casualidad. Estaban guardadas de cualquier manera en el antiguo local del Grup D'Art, y ya en el Pueblo Nuevo las coloqué en mi carpintería sobre dos paneles de ocume de 250 x 122 cm. y el Ayuntamiento encargó su restauración."

Segons va reconèixer el mateix artista, treballar en aquells grans murals de l'església de Mequinensa i els que havia pintat, l'estiu de l'any 1947 a la Sala de Música de l'Escola del Mar de Barcelona, de la qual havia estat alumne, li van servir per fer front a posteriors problemes com-



Restes dels murals de l'església del Poble Vell, a la Sala de Plenos de l'Ajuntament de Mequinensa



Murals de la Sala de Música a l'Escola del Mar al barri del Guinardó de Barcelona

positius i de perspectiva, a més a més d'assumir el repte de treballar amb masses de color en grans superfícies. A partir d'aquests primers grans murals, Miguel Ibarz va acceptar l'encàrrec de pintar-ne d'altres com ara els mosaics murals per l'església de Santa Eulalia de Mérida a l'Hospitalet de Llobregat, els de Radio España de Barcelona, l'any 1957 i els de la Caixa d'Estalvis de Manlleu, entre el 1960 i 1961.

L'any 1951, es trasllada a París becat pel Institut Français de Barcelona i, entre alguna anada i tornada a Barcelona, i una breu estada a Anglaterra, s'hi està fins a finals de 1953. A París entra en contacte amb les avantguardes artístiques iniciant una etapa, que els experts cataloguen de figuració expressiva amb connotacions cubistes inspirades en Picasso i en l'impressionisme de Cézanne.

L'any 1952 participa en tres exposicions col·lectives: 'Fleurs et natures mortes' a l'Institut Français de Barcelona, 'Arte religioso moderno' a la Sala Caralt de Barcelona i 'IV Salón de Octubre' de les Galerías Layetanas a Barcelona.

Durant aquells primers anys d'aprenentatge, els seus viatges a París -destí imprescindible per als joves pintors que volen fer carrera- són constants. El 1953 fins i tot té l'oportunitat de participar, entre el 17 de juny i el 30 de juny, en una exposició col·lectiva 'Réalité forme Matière' a la Galeria Cimaïse de París.

El 1954 exposa a Barcelona 'Miguel Ibarz Pintures' a la Galeria Syra. És la primera exposició individual de les que tenim notícia.

L'any 1955 hem trobat la presència del pintor a dos esdeveniments a Barcelona: 'VIII Salón de Octubre', exposició col·lectiva de les Galerías Layetanas i l'exposició col·lectiva 'III Biental Hispanoamericana de Artes' a l'Instituto de Cultura Hispánica.

L'any 1956 participa en una exposició individual a València, al Club Universitari. També

exposa una col·lectiva al Museu Balaguer de Vilanova i la Geltrú, a la Galeria Syra, Galerías Layetanas i Galeria Jardín, aquestes tres darreres a Barcelona.



Aquarel·la - 1955

Miguel Ibarz, en una de les estades a París, coneix Maria Glòria Serraclara amb qui contrau matrimoni el mes de desembre de 1956 a l'església de Saint Pierre de Montmatre de la capital francesa.

Maria Glòria provenia d'una família barcelonina de la burgesia il·lustrada, emparentada i ben relacionada amb els Dalí. Als anys 60 la família Ibarz-Serraclara, Miguel, Maria Glòria i el seu fill Miguel Ángel, excel·lent dibuixant i aquarel·lista en actiu, van tenir casa d'estiueig a Cadaqués, coincidint amb els Dalí, amb els que van seguir mantenint una estreta relació, en especial amb Ana Maria Dalí, germana de Salvador Dalí.

A Cadaqués, el pintor mequinensà va tenir l'oportunitat de conèixer i de relacionar-se amb rellevants pintors residents o de pas per aquell indret de l'Alt Empordà i de formar part del particular i atraient món

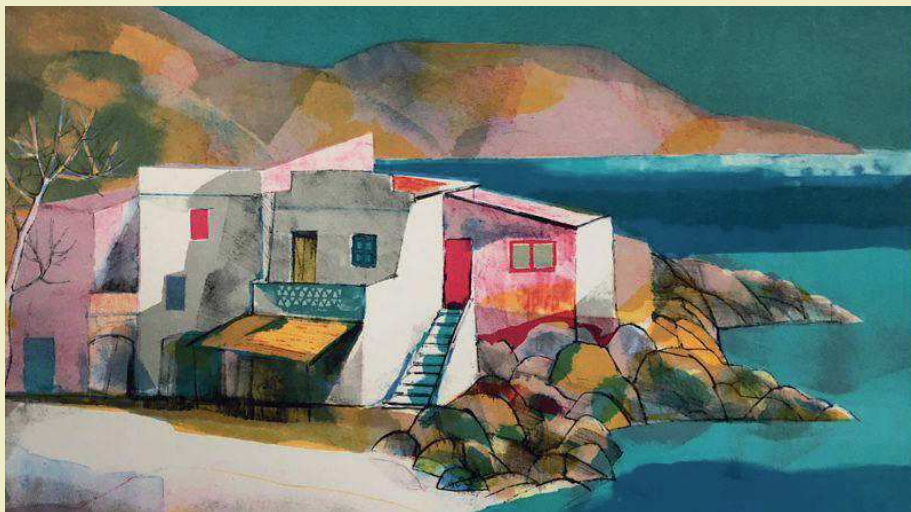
de la bohèmia i de la creació artística dels anys 60, un aval que li va permetre introduir-se en un dels ambients més exclusius i influents, del món de les arts barcelonines de l'època.

Els anys 1956 i 1957, són una etapa molt prolífica en quant a la participació en exposicions, tant col·lectives com individuals. Les seues obres es poden veure a sales d'exposicions de Barcelona, València, Santander... I també a importants galeries de l'estranger: l'Obelisk Gallery a Washington, Kunsthandel M. L. a Amsterdam, Galeria Pagani del Grattacielo a Milà, Galeria L'Asterisco a Roma. A partir de les exposicions a les galeries italianes, els crítics d'art hi veuen un marcat canvi d'estil ja que la seua obra, a partir d'aquesta experiència italiana, diuen que es torna més colorista, sensual i mediterrània.

L'any 1958 tenim notícies només de dos exposicions, una a Barcelona '*II Salón de Mayo*'⁽³⁾ i l'altra '*Three Spanish Painters*', Obelisk Hallery a Washington. Tot sembla indicar que Miguel Ibarz estava ocupat en preparar una col·lecció d'obres que fossen d'interès perquè la Galeria Joan Gaspar, en aquells moments la galeria més important de Barcelona, acceptés que presentés una exposició individual.

Entre el 14 de febrer i el 27 de febrer de 1959, Miguel Ibarz exposa obra seua per primera vegada en una exposició individual a la Galeria Joan Gaspar. A partir d'aquell moment, serà aquesta la galeria que el representarà fins al final, aportant-li el prestigi i la tranquil·litat necessària per poder dedicar-se a pintar sense haver de preocupar-se ni dels aspectes econòmics ni d'haver de cercar on exposar la seua obra.

Aquell any 1959, les obres de Miguel Ibarz, mitjançant la Galeria Joan Gaspar, s'exposen a Londres i a diferents ciutats alemanyes (Wuppertal, Hamburg, Frankfurt) i dos galeries nord-



Poble mediterrani



Miguel Ibarz i María Gloria Serraclara a l'aeroport de Zürich - 1968 (De les publicacions de Miguel Angel Ibarz Serraclara)

americanes fan adquisició d'alguns dels seus quadres, iniciant-se així un col·leccionisme internacional de la seua obra.

A la dècada dels 60, les obres de Miguel Ibarz segueixen exhibint-se amb regularitat a la Galeria Joan Gaspar, per exemple l'exposició col·lectiva, al mes de gener de 1967,⁽⁴⁾ presidida per Picasso, amb participació del pintor mequinensà. També a través d'aquesta galeria participa a diversos esdeveniments artístics i exposicions a Barcelona, Madrid i Bilbao, Frankfurt, Leverkusen, Zurich, Washington, Nova York, Toronto,⁽⁵⁾ Montreal, Quebec i Montecatini.

El 9 d'agost de 1960, Miguel Ibarz i altres pintors residents a Cadaqués, com ara Salvador Dalí, Marcel Duchamp, Man Ray, León Zack, Robert Descharmes, Charles Adams, J. J. Tharrats, Norman Narotzky, Rafael Duran, Marcos Aleu, Ramón Pichot, Luis Romero, Gilbert Miller y Peter Harding, signen i li fan arribar a l'alcalde de Barcelona, un telegrama amb el que li manifesten el seu suport a la creació del Museu Picasso a Barcelona.⁽⁶⁾

El 1965, "*La noia i l'ocell*", una litografia de Miguel Ibarz pintada l'any 1956, és escollida per



Cadaqués - 1964

il·lustrar el calendari de l'UNICEF d'aquell any, i durant un temps aquesta obra s'exposa a la seu d'Unicef a Washington i també a la Philadelphia Art Alliance a Nueva York.



Noia i ocell - 1956

A la dècada dels 70, en plena maduresa artística del pintor, les seues obres es poden veure en exposicions a Barcelona, Olot,⁽⁷⁾ Valls, Sitges, Madrid, Zaragoza, Montreal i Potenza.⁽⁸⁾ El 1972 realitza il·lustracions per l'àlbum del Cinquantenari de l'Escola del Mar.

És en aquesta època, de maduresa artística, que experimenta en combinacions de colors antagònics, el blau i el vermell, que a partir de llavors seran característics de la seua obra. Segons explica el mateix pintor: "*En la meua pintura hi ha una dualitat entre el blau i el vermell, de colors que són antagònics. Dualitat que sembla una lluita àdhuc metafísica*". "*M'interessen les harmonies de colors i les entonacions que, de vegades, semblen intonables. Això em proporciona la troballa de sorpreses*".



Amants - 1971

Durant la dècada de 1980, la Galeria Joan Gaspar segueix exposant l'obra de Miguel Ibarz i



Marina baixa - 1985

la promoció a altres galeries de Barcelona. També durant aquest període participa quatre anys consecutius (1982, 1983, 1984, 1985) a ARCO, coneguda fira internacional d'art contemporani que se celebra a Madrid.

A partir del 1985, la salut del pintor es deteriora i el 5 de gener de 1987 mor a Barcelona.

Després de la mort la seua obra segueix formant part dels catàlegs de la Galeria Joan Gaspar i el nom del pintor mequinensà segueix apareixent, de tant en tant, en algun dels esdeveniments importants com un dels pintors representants d'aquesta galeria, posem per exemple la participació els anys 2015, 2016, 2017 i 2018, a la *Fira Internacional Índia Art Fair*, una plataforma pionera en l'art modern i contemporani a la regió asiàtica. La galeria Joan Gaspar ho anunciava d'aquesta manera: *"La Galeria Joan Gaspar participarà a la fira India Art Fair. Al nostre stand es podrà veure les obres de Pablo Picasso, Joan Miró, Antoni Clavé, Antoni Tàpies, Miquel Ibarz..."*

A principis de 2004 s'inaugura a Mequinensa una sala d'exposicions amb el nom de Sala d'Exposicions Miguel Ibarz. Al mateix temps el Museo Camón Aznar de Zaragoza i l'Ajuntament de Mequinensa organitzen una exposició antològica *'Miguel Ibarz -Exposición Antològica'*, comisariada per Ricardo Garcia Prats, que es presenta, entre el 20 d'abril i el 20 de juny al Museo Camón Aznar, a partir del 15 de setembre a la Sala d'Exposicions Miguel Ibarz a Mequinensa i durant el mes d'octubre al Palau Moncada a Fraga.

Andreu Coso

NOTES:

(1) Premis: Premi del Ministerio de Instrucción Pública de Brasil (1955), Premi Pintura Torres Garcia (1959), Premi Saulo de l'Escola Massana (1961), Premio Atenea de la Voz de Cataluña (1961), Medalla de plata Pintura de Bellas Artes Madrid (1962), Medalla de plata Premi Sant Jordi de la Diputació de Barcelona (1966), Primer Premi de Gravat Ciutat de Barcelona (1969), Primer premi de pintura Sant Pol de Mar (1971), Segon Premi de pintura de la III Bial de Pintura de Vilafranca del Penedès (1973), Primer Premi de la IX Bial de Pintura de Vilafranca del Penedès (1984).

(2) Alex Mitrani al catàleg octubre-novembre 2001 de la Galeria Joan Gaspar.

(3) La Vanguardia 16 de maig de 1958 – II Salón de Mayo.

(4) La Vanguardia 8 de gener de 1967 – Exposición colectiva presidida por Picasso en la Galeria Joan Gaspar.

(5) La Vanguardia 31 de maig de 1967 – Miguel Ibarz en Toronto.

(6) La Vanguardia 9 d'agost de 1960 – El museo Picasso.

(7) La Vanguardia 27 de novembre de 1973 – El Arte Actual se proyecta en Olot; La Vanguardia 5 de desembre de 1973 – Ibarz en Olot; La Vanguardia 8 de desembre de 1973 – Noticiario de Arte – La Exposición de Miguel Ibarz en Olot.

(8) La Vanguardia 30 de setembre de 1972 – Ibarz en Italia – Galeria 70 Potenza.

Per saber més:

Apartat de Cèl·lules de la Web de l'Ajuntament de Mequinensa.

Gran Enciclopedia Aragonesa.

Diccionario antológico de artistas aragoneses, 1947-1979.

Temps de Franja, 37 (maig 2004), 'Miguel Ibarz torna a casa', Màrio Sasot.

Revista Circulo del Arte – Primavera 2004.